

Platforma Rozumné právo: U právních opatření proti epidemii je třeba trvat na ústavnosti a zákonnosti

V Praze 25. května 2020 – Reakce na epidemii a její následky je závažný úkol státu, který vyžaduje i rychlé a účinné využití dostupných nástrojů právní regulace mimořádných situací. Podle názorové platformy Rozumné právo však praktické použití těchto nástrojů odhalilo řadu problémů z hlediska jejich ústavnosti a zákonnosti. „I v mimořádných situacích, jako jsou epidemie, je třeba trvat na důsledném dodržování Ústavy, Listiny, ústavních a jiných zákonů, principů parlamentní demokracie a demokratického právního státu,“ upozorňují členové platformy Rozumné právo.

Doporučení:

- i ve stavu legislativní nouze je nezbytné, aby měli členové Parlamentu i veřejnost na seznámení se s návrhy zákonů alespoň několik dní;
  - Ministerstvo zdravotnictví by mělo vydávat ochranná a mimořádná opatření pouze s jasným zákonným základem a zdržet se nadužívání obecně formulovaných ustanovení; ta nesmí být podkladem pro závažné zásahy do základních práv.
1. Vláda na rozšíření nárady koronavirem reagovala vyhlášením a prodlužováním nouzového stavu, který trval do 17. května 2020. Během nouzového stavu stát používal v reakci na epidemii především tři právní nástroje právní regulace mimořádné situace – a) zákony, b) krizová opatření vlády a c) mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví.
  2. Tyto zákony a opatření v celé řadě případů zasahovaly do ústavně garantovaných základních práv a svobod (zejména do svobody pohybu a pobytu, práva podnikat a práva na vzdělání).
  3. Využívání těchto nástrojů však bylo v některých případech ústavně problematické, popř. nemělo zákonnou oporu.
  4. Podle přesvědčení členů názorové platformy Rozumné právo je důležité, aby státní orgány vzniklé problémy reflektovaly, a nastanou-li v budoucnu další mimořádné situace, přijímaly taková opatření, která budou přiměřená, budou mít oporu v Ústavě a v zákonech, a budou přijata stanovenou procedurou. Jen taková opatření lze považovat za legální i legitimní.
  5. Standardním nástrojem ukládání povinností osobám je **zákon**. Parlament počínaje 25. březnem 2020 přijal řadu zákonů ve zkráceném jednání ve stavu legislativní nouze. Stav legislativní nouze umožňuje přijmout zákon v obou komorách Parlamentu během několika dnů od jeho předložení, čímž může trpět kvalita jeho obsahu i veřejné (parlamentní i mimoparlamentní) diskuse. Nepřiměřené používání stavu legislativní nouze je podle nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 55/10 protiústavní.
  6. **Bude-li stav legislativní nouze v budoucnosti využit, je nezbytné, aby i ve složité situaci měli členové obou komor Parlamentu i veřejnost na seznámení se s návrhy zákonů alespoň několik dní.**
  7. Řada opatření v boji proti epidemii a jejím následkům byla přijímána formou **krizových opatření vlády** podle ústavního zákona o bezpečnosti ČR. V nouzovém stavu vláda může podle tohoto ústavního zákona omezit základní práva a svobody v souladu s Listinou základních práv a svobod na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu. U řady těchto opatření (prodlužování lhůty na konání voleb, omezení možnosti zasedání obecních i krajských zastupitelstev) není jisté, zda měly dostatečný zákonný základ a zda omezovaly

základní práva a svobody jen v nezbytně nutném rozsahu, na což upozornil i Nejvyšší správní soud (usnesení Pst 19/2019 z 1. 4. 2020). Pochybnosti o zákonném základu a o omezení základních práv nad nezbytný rozsah se vyskytly u řady dalších opatření, včetně zákazu vycestovat z ČR nebo zákazu provozovat i některé malé prodejny.

8. Ačkoli diskuse o právní povaze krizových opatření vlády není ukončena (tedy o tom, zda jde o podzákoně právní předpisy nebo opatření obecné povahy), nejedná se v žádném případě o právní předpisy se silou zákona. Tato opatření mohou být vydávána jen na základě krizového zákona a v jeho mezích. **Krizová opatření vlády musí být i nadále soudně přezkoumatelná, neboť představují mnohdy velmi razantní zásahy do základních práv a svobod.**
9. Nejvíce aktů čelících epidemii bylo vydáno jako **mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví** podle § 69 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví. Jde o opatření obecné povahy, která podléhají soudní kontrole. Problémem je především nadužívání mimořádně vágního § 69 odst. 1 písm. i) („*zákaz nebo nařízení další určité činnosti k likvidaci epidemie nebo nebezpečí jejího vzniku...*“), které Ministerstvo zdravotnictví používalo nejčastěji. Podle rozsudku Městského soudu v Praze 14 A 41/2020 z 23. dubna 2020, kterým byla čtyři mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví zrušena, „*toto obecně formulované ustanovení nemůže být podkladem pro takto závažné zásahy do základních práv*“. Shodný názor formulovali tři soudci Ústavního soudu ve svém odlišném stanovisku k usnesení Ústavního soudu Pl. ÚS 8/20.
10. **Podle názoru členů platformy Rozumné právo závěr Městského soudu v Praze nepozbývá na aktuálnosti ani po ukončení nouzového stavu, právě naopak. Ministerstvo zdravotnictví vydalo 15. května 2020 na dobu od 18. do 25. května 2020 sérii ochranných opatření a mimořádných opatření, která nadále závažně omezují četná základní práva, včetně svobody pohybu a pobytu, práva podnikat a práva na vzdělání. Přinejmenším některá z těchto opatření mohou být ve světle výše citovaného názoru soudu nezákonná.**
11. Členové názorové platformy Rozumné právo jsou připraveni poskytnout veřejným institucím svou součinnost a expertizu za účelem nalezení rozumného přístupu k formulaci a vydávání mimořádných regulatorních opatření.

Co je názorová platforma Rozumné právo?

Názorová platforma Rozumné právo je nezávislá expertní skupina právníků působících v nejrůznějších oborech práva v praxi i v akademii. Jejím cílem je poskytnout vládě, parlamentu a dalším veřejným institucím odbornou oponenturu návrhů zákonů a dalších regulatorních opatření a zároveň sloužit jako rezervoár podnětů pro jejich racionální implementaci v tuzemských podmínkách. Platforma Rozumné právo není spojena s žádnou politickou stranou nebo hnutím, obchodní společností nebo jinou institucí a všichni její členové vykonávají svou činnost bez nároku na honorář nebo jinou odměnu. Stanoviska publikovaná na platformě Rozumné právo nejsou stanovisky organizací, v nichž členové názorové platformy působí.

Členové názorové platformy Rozumné právo k 25. květnu 2020

- Petr Bezouška, občanské právo
- Václav Bílý, finanční právo
- Marie Brejchová, prezidentka Unie podnikových právníků
- Petr Bříza, mezinárodní právo soukromé
- Hana Gawlasová, pracovní právo a právo elektronických komunikací
- Tomáš Gřivna, trestní právo
- Adéla Havlová, právo veřejných zakázek

- Jan Lasák, obchodní právo
- Robert Neruda, právo hospodářské soutěže
- Petra Nováková, daňové právo
- Tomáš Richter, insolvenční právo
- Markéta Selucká, soukromé právo a ochrana spotřebitelů
- Ladislav Smejkal, pracovní právo a compliance
- Ondřej Trubač, daňové právo
- Jan Wintr, ústavní právo

K řešení dílčích otázek mohou být přizváni další odborníci z různých, i neprávnických oblastí.

Web: www.rozumnepravo.cz
LinkedIn: [Rozumné právo](#)
Twitter: [@RozumneP](#)
Kontakt pro média: Klára Donathová, tajemnik@rozumnepravo.cz